วรวิทย์ ตันวุฒิบัณฑิต

ชีวิต **“คนเฝ้าดาว”** **ส่องเรื่องราวอดีตถึงอนาคต**

บทความจาก หนังสือพิมพ์เดลินิวส์
วันที่ 14 ตุลาคม 2554 หน้า 23
ศิริโรจน์ ศิริแพทย์ : เรื่อง - ภาพ

“เวลาเรามองดูดาวบนท้องฟ้า นั่น คือเรากำลังมองดูเรื่องเล่าจากอดีต” ชายวัย 60 ปี ที่ออกตัวว่าเป็นเพียงนักดาราศาสตร์ สมัครเล่น กล่าวกับเรา ซึ่งคำว่า “สมัครเล่น” ของชายคนนี้ ดูจะสวนทางกับเรื่องราวชีวิตเป็นอย่างมาก กับภารกิจ **“คนเฝ้าดาว”** ของ **วรวิทย ตันวุฒิบันฑิต** แห่งหอดูดาวบัณฑิต คนนี้

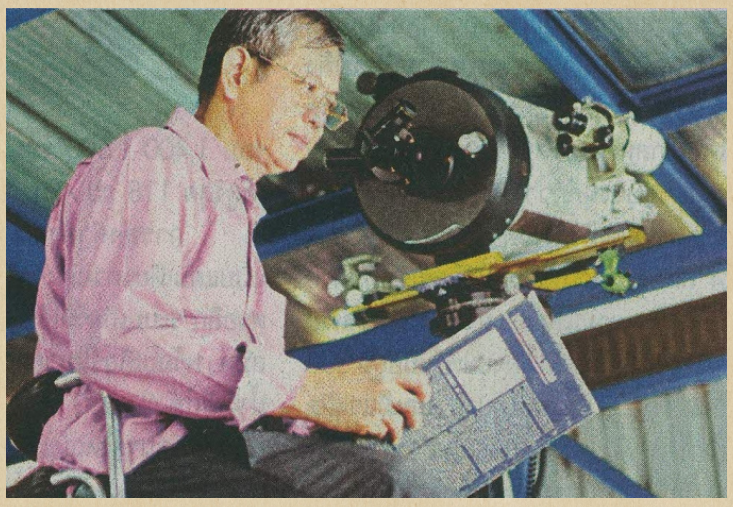

“ลุงวิทย์” เป็นคำเรียกติดปากที่เด็กและผู้ใหญ่ในตลาดบางบ่อ อ.แปลงยาว จ.ฉะเชิงเทรา ใช้เรียกขาน วรวิทย ตันวุฒิบันฑิต ซึ่งเจ้าตัวเล่าว่า จุดเริ่มต้นที่ทำให้หลงใหลการเฝ้าดาวเกิดขึ้นเมื่อปี 2508 ตอนเช้ามืดหนึ่งจากเสียงเคาะประตูของคุณป้าขายหมูที่ปลุกให้เขาลุกมาดูดาวหางเป็นเพื่อน และนั่นก็เป็นจุดเปลี่ยนที่ทำให้ก้าวเข้าสู่โลกแห่งดาวงดาว...

“ดาวหางดวงนั้นชื่อ อิเคยะ ซากิ สวยมาก เห็นครั้งแรกก็ตกหลุมรักทันที จากจุดนั้นก็เลยสนใจพยายามหาหนังสือมาศึกษาเอง เล่มแรกคือ**หนังสือดาราศาสตร์ง่ายๆ** ของ อาจารย์สิงโต ปุกหุต เล่มละ 5 บาท ซึ่งผมก็ยังเก็บไว้อยู่” วรวิทย์บอกกับเรา และแม้ชีวิตจะไม่ได้โรยด้วยกลีบกุหลาบ เพราะไม่ได้เรียนต่อ แต่ก็ไม่สามารถหยุดความฝันได้ สมัยก่อนอินเตอร์เน็ตยังไม่มี วิธีศึกษาคือหาตำราอ่านเอง ซึ่งก็มีอยู่น้อยและส่วนใหญ่เป็นภาษาต่างประเทศความยากเรื่องภาษาก็เป็นอุปสรรคสำคัญเขาจึงใช้การสังเกตและจดตำแหน่งดาวที่สนใจ ก่อนจะนำมาเทียบเคียงกับหนังสือแผนที่ดวงดาว

กล้องดูดาว ถือเป็นอาวุธสำคัญสำหรับนักเฝ้าดาวด้วยความที่ฐานะบ้านยังฝืดเคือง เขาจึงประดิษฐ์กล้องดูดาวของตัวเองขึ้นจากวัสดุง่ายๆ จากกล่องใส่ลูกแบตมินตันและเลนส์แว่นตาของคุณแม่ จนเป็นกล้องตัวแรกของเขา แม้กำลังขยายจะสู้กล้องราคาแพงไม่ได้ แต่ก็พอพอจะหล่อเลี้ยงความฝัน หลักกิจการทางบ้านดีขึ้นเขาไปลงเรียนต่อ ก.ศ.น. จนจบมัธยมปลาย และความคิดที่จะสร้างหอดูดาวของตัวเองก็เริ่มปะติดปะต่อเป็นลำดับจนเกิด “หอดูดาวบัณฑิต” ขึ้น ...

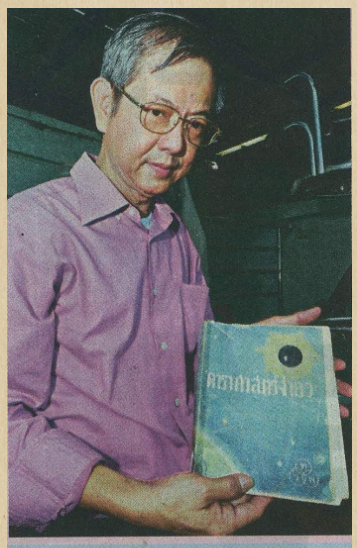

กับตำราเล่มแรก เล่มละ 5 บาท

“เก็บหอมรอมริบมาเรื่องจนได้เงินก้อนหนึ่ง ก็คิดว่าถึงเวลาที่จะต้องทำสักที ก็เลยตัดสินใจทำออกแบบเองว่าควรจะเป็นยังไง ก็ใช้เงินไปมากอยู่ แต่ก็ได้สิ่งที่เราต้องการออกมา” เขาเล่า ก่อนชี้ให้ดูหลังคาที่เลื่อนปิดเปิดกับเสาฐานต้นใหญ่

สำหรับกิจวัตร “นักเฝ้าดาว” ทั้งตัวเขา หรือ คนทั่วโลก เขาบอกว่าก็คงคล้ายกัน คือสังเกตการณ์ปรากฏการณ์ท้องฟ้ายามค่ำคืน จะแตกต่างกันตรงที่ความชื่นชอบ ความชำนาญ อุปกรณ์ นักดูดาวที่ดีควรมี “เป้าหมาย” โดยอาจใช้หนังสือแผนที่ดวงดาวเป็นเครื่องมือประกอบเพื่อทำให้การปรับตำแหน่งขององศาของกล้องดูดาวทำให้แม่นยำ ซึ่งนักดูดาวที่ดีก็ควรมีแผนที่กำหนดในแต่ละครั้งของการดูว่าจะเริ่มที่จุดไหน เวลาไหน วันนี้จะค้นหาอะไร สังเกตอะไร และที่ควรทำก็คือ “การจดบันทึกไว้เป็นข้อมูลอ้างอิง” ซึ่งเมื่อทำบ่อยๆ ฝึกบ่อย ๆ นานวันก็จะชำนาญทำให้การค้นหาทำได้ง่ายขึ้น

“ก็ไม่ได้ดูทุกคืนนะ แต่ถ้าฟ้าเปิดก็จะดูตลอดเวลา ดูตั้งแต่หัวค่ำไปจนถึงเกือบสว่าง ส่วนใหญ่จะมีแผนว่าวันนี้จะดูอะไร ผมว่าความฝันของนักดูดาวทั่วโลกเหมือนกัน คืออยากค้นพบดาวใหม่ๆ ปรากฏการณ์ใหม่ๆ ในอดีตก็มีคนทำได้ แต่ปัจจุบันค่อนข้างยาก เพราะมีการถ่ายภาพทุกวัน ทำให้โอกาสค้นพบดาวใหม่ๆ โดยนักดูดาวสมัครเล่นเกิดขึ้นได้น้อย”

นอกจากดูดาวเพราะความชื่นชอบส่วนตัวแล้วเขายังเผื่อแผ่ไปยังเด็กและคนรอบข้างด้วยเพราะนอกจากการเป็นนักดาราศาสตร์สมัครเล่นอีกบทบาทเขายังเป็นวิทยากรบรรยายให้ความรู้ทางดาราศาสตร์อยู่เป็นประจำ ไม่เท่านั้นพ่อค้าแม่ค้าที่นี่เกือบทุกคนโดนเขาจับมาดูดาว และบางครั้งถึงกับยกกล้องดูดาวราคาเรือนแสนออกมาตั้งให้เด็กๆ ได้ใช้กันแบบไม่หวง โดยเฉพาะในช่วงที่มีปรากฏการณ์สำคัญ สิ่งนี้ทำให้เขาถูกขนามนานให้เป็น “ปราชญ์แห่งแปลงยาว” กับฉายานี้เขาหัวเราะก่อนบอกว่า ก็เรียกกันไป อาจเพราะเขาเห็นว่าเราพยายามสอน ให้ความรู้ในเรื่องที่เขาไม่รู้แก่ลูกหลานของพวกเขา ก็เลยเรียกแบบนี้ ชื่อเสียงเงินทองเป็นเรื่องที่ไม่ได้สำคัญอะไรนัก สิ่งที่เป็นเจตนารมณ์ที่อยากทำคือ อยากเติมโอกาสให้เด็กและเยาวชนในท้องถิ่น เพราะเคยผ่านสภาพนี้มาก่อน เมื่อมีมุมอะไรที่พอให้ได้ ก็พร้อมจะทำ

“ผมจะบอกเด็กๆ เสมอว่าไม่ต้องไปอิจฉาเด็กในเมือง แม้จะไม่มีอุปกรณ์ดีๆ แต่เรามีห้องเรียนที่ดีที่สุดคือท้องฟ้าของเรา ถามว่าถ้าคุณจะดูดาวในเมือง ดูไม่ได้หรอก เพราะเมืองใหญ่ ๆ แสงไฟมันกวนตลอดเวลา แต่กับบ้านนอกแบบเรามันจะมืดสนิท ทำให้ดูดาวได้ง่าย แม้แต่การมองดูด้วย ตาเปล่า อันนี้ก็เป็นข้อได้เปรียบของเรา” วรวิทย์กล่าว

ถามว่ามีเหตุการณ์ไหนที่ประทับใจ เขาเล่าว่าน่าจะเป็นตอนปี 2552 ที่จัดค่ายพาเด็กๆ ไปสังเกตสุริยุปราคาที่ประเทศจีน โดยคืนก่อนเกิดคราสฝนตกหนักมาก พอตอนเช้ามืดจึงรีบออกมามองฟ้า ปรากฏว่าฟ้าปิด จึงตัดสินใจปลุกให้คณะลุกขึ้นออกจากโรงแรมตอนตี 4 และเดินทางข้ามเมืองเป็นระยะทางเกือบ 100 กิโลเมตร ชนิดขอไปตายเอาดาบหน้า

“ผมประเมินว่าถ้าอยู่ที่นี่คงไม่เห็นแน่ ๆ ก็ตัดสินใจบอกคณะว่าเสี่ยงไหม ถ้าเราอยู่นี่ไม่ได้เห็นแน่ ทุกคนก็บอกว่าลองเสี่ยงดู ก็ออกจากโรงแรมกันไปแบบฉุกละหุก ขับรถไปยังจุดที่เราคิดว่าน่าจะมีหวังคือที่เมืองหังโจว สุดท้ายก็ถือว่าประสบความสำเร็จ ก็เป็นอีกทริปที่เราประทับใจเพราะต้องลุ้นกันจนนาทีสุดท้ายทีเดียว”

ก่อนจากกัน เราถามเขาว่า..การดูดาวให้อะไรที่สำคัญ และมีความหมายมากแค่ไหน? เขายิ้มและบอกว่า คือ **ความสุข** สุขใจที่ได้ทำตามความฝันตามที่ต้องการ ต่อมาคือ **ความสงบ** เพราะเมื่อพิจารณาถึงสิ่งต่างๆ มากมายบนท้องฟ้าหรืออวกาศทำให้คิดได้ว่าเราเองก็แค่เพียงสิ่งเล็กๆ จน **ทำให้เราตระหนักถึงความหมาย และคุณค่าของชีวิต**

“**มีคนถามผมว่าดวงดาวมีอิทธิพลอะไรไหม จะช่วยบันดาลให้ใครดีหรือร้ายได้ไหม ผมคงตอบไม่ได้ แต่ถ้าถามผมว่าความเชื่อจะเป็นอะไรไหม ผมว่าก็คงไม่เป็นอะไรถ้าเราเชื่อและพิจารณาตามเหตุและผล ไม่หลงเชื่องมงายจนเกินพอดี หรือว่าคลั่งไปจนกลายเป็นลัทธิ ถ้าถามผมว่าดวงดาวมีอิทธิพลอะไรกับผมบ้าง ผมตอบได้คำเดียวคือ มีอิทธิพลที่ทำให้ผมมีความสุขกับการนั่งมองดูดาวบนท้องฟ้า เท่านั้นเอง**” วรวิทย์ทิ้งท้าย

คำกล่าวของ คาร์ล เซเกน นักดาราศาสตร์ชื่อดังชาวอเมริกัน ผู้ประพันนิยายวิทยาศาสตร์ชื่อก้องเรื่อง “Contact” ที่กล่าวว่า... **“บ่อยครั้งที่จินตนาการนำเราไปสู่โลกที่ไม่มีอยู่จริง แต่ถ้าปราศจากจินตนาการเราก็จะไม่ได้ไปที่ไหนเลย”** นี่น่าจะเป็นคำจำกัดความชีวิตของ “นักล่าดาว” อย่าง “วรวิทย์ ตันวุฒิบันฑิต” คนนี้ได้เป็นอย่างดี

ฝัน...ที่ใกล้เป็นจริง!!

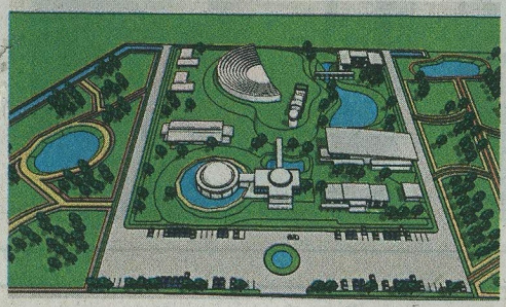

“ฝันของผมใกล้จะเป็นจริงแล้วครับ!!” วรวิทย์กล่าว ก่อนขยายว่า สืบเนื่องจากนโยบายของรัฐ โดยกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ตระหนักว่าการกระจายฐานความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสู่ประชาชนเป็นเรื่องสำคัญ ทำให้มีโครงการ **“หอดูดาวภูมิภาคสำหรับประชาชน”** เกิดขึ้น โดยมีสถาบันวิจัยดาราศาสตร์แห่งชาติ (NARIT) เป็นหน่วยงานสนับสนุน ซึ่งที่ อ.แปลงยาว จ.ฉะเชิงเทรา ก็เป็น 1 ในพื้นที่เป้าหมายที่จะจัดตั้ง 1 ในหอดูดาวภูมิภาคจากทั้งหมดจำนวน 5 แห่งที่กำลังจะเกิดขึ้น ซึ่งเขาใฝ่ฝันที่จะเห็นความสำเร็จนั้น

เขากล่าวว่า หอดูดาวแห่งนี้นอกจากจะช่วยเพิ่มพูนทักษะและฝึกอบรมบุคลากรด้านดาราศาสตร์แล้ว ยังจะช่วยทำให้สังคมได้เกิดความเข้าใจและตระหนักถึงคุณค่าของวิทยาศาสตร์มากขึ้น เพราะปัจจุบันหลายประเทศ แม้กระทั่งประเทศเวียดนามที่เป็นทั้งเพื่อนบ้านและคู่แข่งของไทยในภูมิภาค ให้ความสนใจในเรื่องนี้มาก ซึ่งจะทำให้เด็ก ๆ ได้ความรู้ที่เป็นวิทยาศาสตร์ ไม่หลงงมงาย เข้าใจในวิถีธรรมชาติมากขึ้น และจะเป็นพลังสำคัญของประเทศไทยในอนาคต.

NARIT NARU